הניזקין פרק חמישי גיטין

נב.

מתני' שסמכו אגל בעל הבית. לעשות על פיו ולא נתמנה להן אפוטרופוס לא מאביהן ולא מב"ד אפילו הכי כאפוטרופוס הוא: **יצבע.** כשיגדלו היתומין יצבע להן שאין לו בידו כלום משלהן: **לא יצבע.** טעמא דהך פלוגתא[1] מפרש בגמרא[2] וכן וכן לומר מפני תיקון העולם הוא: **גמ'** ולא שותפין. אין יכול לתרוס על חלק חברו שלא מדעתו: **ולא אריסין.** על חלקו של בעל הבית: **אתם ולא הפורס אם שאינו שלו.** הך סיפא טעמא דרישא כלומר אתם ממעטו התורס שאינו שלו ואני שלו אינהו. מי נמי זו ואין לריך לומר זו קמני:

מתני' [a]יתומין שסמכו אצל בעל הבית או שמינה להן אביהן אפוטרופוס חייב לעשר פירותיהם [b]אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע מינוהו ב"ד לא ישבע אבא שאול אומר [c]חילוף הדברים: **גמ'** ורמינהו [d]אתם [e]ולא שותפין [f]אתם ולא אריסין אתם ולא אפוטרופין [g]ולא התורם את שאינו שלו אמר רב חסדא לא קשיא [h] כאן להאכיל [i] כאן להניח והתניא [j]האפוטרופין תורמין ומעשרין להאכיל ולא להניח [k]ומוכרי' להן בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים להאכיל אבל לא להניח ומוכרין להן פירות יינות שמנים וסלתות להאכיל אבל לא להניח [l]ועושין להן לולב וערבה וסוכה וציצית וכל דבר שיש לו קצבה לאיתויי שופר ולוקחין להם ספר תורה תפילין ומזוזות וכל דבר שיש לו קצבה לאתויי מגילה ואין פוסקין עליהם צדקה [m]ואין פודין עליהן את השבויין ולא כל דבר שאין לו קצבה לאתויי תנחומי אבלים ואין אפוטרופין רשאין לדון ולזכות בנכסי יתומים לזכות אמאי [n]לא [o] אלא לחוב על מנת לזכות בנכסי יתומים [p]ואין אפוטרופין רשאין למכור ברחוק ולגאול בקרוב ברעה ולגאול ביפה מ"ט דדלמא משתדפין [q]ואין אפוטרופין רשאין למכור שדות וליקח עבדים אבל מוכרין עבדים ולוקחין בהן שדות רבן שמעון בן גמליאל אומר [r]אף לא למכור עבדים וליקח שדות מ"ט דלמא לא משפיין [s] [t]ואין אפוטרופין רשאין [u]להוציא עבדים לחירות אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות [v]רבי אומר אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו וצריך לחשב עמהן באחרונה ר"ש בן גמליאל אומר [w]אינו צריך [x]אין עושין אפוטרופין נשים ועבדים וקטנים [y]ואם מינן אבי יתומין הרשות בידו ההוא אפוטרופוס דהוה בשבבותיה דר' מאיר דהוה קא מזבין ארעתא [z]וזבין עבדי ולא שבקיה ר' מאיר אחוו ליה בחלמיה [aa]אני להרום ואתה לבנות אפילו הכי לא אשגח אמר [bb]דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין הנהו בי תרי דאיגרי בהו שמן דכל בי שמשי הוו קא מינצו בהדי הדדי איקלע רבי מאיר להתם עכבינהו תלתא בי שמשי עד דעבד להו שלמא שמעיה דקאמר ווי דאפקיה ר' מאיר להההוא גברא מביתיה: ההוא אפוטרופוס דהוה בשבבותיה דר' יהושע בן לוי דהוה קא מזבין ארעא וזבין תורי ולא אמר ליה ולא מידי סבר לה כר' יוסי [cc]דתניא א"ר יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי שורי אלא לאשתי ביתי ולשורי שדי הנהו יתמי דהוו סמיכי גבי ההיא סבתא הוה להו תורתא שקלה וזבינתה ניהליהו אתו קרובים לקמיה דרב נחמן אמרו ליה מאי עבידתה דזבנא אמר להו יתומים שסמכו אצל בעל הבית תנן והא אייקר ברשותא דלוקח אייקר והא לא נקיטי דמי אמר להו א"כ היינו דרב חנילאי בר אידי אמר שמואל דאמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל [dd]נכסי יתומין הרי הן כהקדש ולא מקני אלא בכספא חמריה דרבנא עוקבא יתמא משכוה בארבעה ארבעה ואייקר וקם בשיתא שיתא אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו היינו דרב חנילאי בר אידי [ee] דאמר רב חנילאי בר אידי אמר שמואל נכסי יתומין הרי הן כהקדש ולא מקני אלא בכספא: משוך פירי מיתמי אייקור היינו דרב חנילאי בר אידי [ff]זול [gg]לא יהא כח הדיוט חמור מהקדש אמשיכו להו פירי ליתמי [hh]אייקר לא יהא כח הדיוט חמור מהקדש זול סבור מינה היינו דרב חנילאי בר אידי א"ל רב שישא בריה דרב אידי [ii]הא רעה היא לדידהו דזמנין דמצטרכי לפירי וליכא דיהיב להו עד דיהבי זוזי [jj]יהבי יתמי זוזי אפירי זול לא יהא כח הדיוט חמור מן הקדש אייקר סבור מינה היינו דרב חנילאי בר אידי אמר להו רב שישא בריה דרב אידי [kk]הא רעה היא לדידהו דאתו

[ll]יהבי יתמי זוזי אפירי זול לא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש. פירוש והיתומין יכולין לחזור בהן וא"ת גבי הקדש כה"ג אינו יכול לחזור כיון דאיכא מי שפרע בהדיוט כדאמרינן בפ"ק דקידושין (דף כט.) גבי פדאוהו במנה ולא הספיק למושכו עד שעמד במתמא וי"ל דהתם קני בכסף מדאורייתא ומשום שלא יהא כח הדיוט חמור מכח הקדש נמי ליכא כיון דבהדיוט נמי קאי נמי שפרע אבל יתמי מן המורה דינם כהדיוט ולא קנו בכסף ולא קיימי אפילו נמי שפרע: דאתו

[1] כתוספות פח: [תוס' ד"ה פ"ס ע"ס], [2] קידושין מא:, [3] [עי' תוס' מעורות ב: ד"ה הרי זה], [4] [תוספ' תרומות פ"ו ותוס' ד"ה פ"ס], [5] [הטעם מתבאר בתוס' לעיל לח: כד"ה אין], [6] [לעיל לח: לט:], [7] [נ"ל רחבן], [8] [כע"י אנו], [9] [מהגהרי"ל. סוריות יג:], [10] שבת קיח:, [11] [קידושין כט.], [12] [ע"ש].

תורה אור השלם

1. כִּי תָרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעַשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְּחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: במדבר יח כח

גליון הש"ס

גמ' כאן להאכיל. עי' לעיל דף מ ע"ב תד"ה ומתב: שם כאן להניח. עי' שבת דף נד ע"ב תד"ה הוה מעשר: שם אלא לחוב וכו'. עי' קדושין דף מב ע"א תד"ה אלא לחוב: שם ואין אפוטרופין וכו'. עיין לעיל דף לח ע"ב תוד"ה אין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בר אחי אמר שמואל דאמר כו':

מוסף רש"י

מינוהו ב"ד לא ישבע. דלא"כ מימנע ולא הוי אפוטרופוס האולל ומשגיח ליה, אבל מינהו אבי יתומים לא מימנע, דאי לאו דהוה ליה הנאה מינה בחייו לא הוה מימני ליה, ואבא שאול סבר מינהו אבי יתומים אי ידע דמשבעי ליה מימנע ולא הוי אפטרופוס, אבל מינהו ב"ד ואע"ג דידע דמשבעי ליה לא מימנע, דהסיומתא היא לגבוה דמסיימן להו לבי דינא (כתובות פח:). מימי לא קריתי לאשתי אשתי. שלא איחס חולין שלי יש ללמוד סיומא מסמה (שבת קיח). לאשתי ביתי. שהיא עיקר של בית (שם). ולשורי שדי. שהיא עיקר של שדה דכתיב (משלי יד) וכל תבואות נכח שור (שם).

תוספות רי"ד

מתני' יתומים שסמכו אצל ב"ה חייב לעשר פירותיהן מפני תיקון העולם אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע מינוהו ב"ד לא ישבע אבא שאול אומר חילוף הדברים המטמא והמרמע והמנסך בשוגג פטור במזיד חייב הכהנים שפיגלו במקדש מזידים חייבים פי' יתומים שסמכו מאליהן אצל ב"ה ולא נתמנה אפוטרופוס עליהן לא מפי ב"ד ולא מפי אביהם חייב אותו ב"ה לעשר פירותיהן מפני תיקון העולם שדין אפוטרופוס יש לו כיון שהן סמוכין עליו: ורמינהו אתם ולא שותפים אתם ולא אריסים אתם ולא אפוטרופין אתם ולא התורם את שאינו שלו פי' כן תרימו גם אתם שותפים בשדה אין האחד רשאי לתרום חלק חבירו בלא רשות חבירו וכן האריס לא יתרום חלק ב"ה בלא רשותו וכן האפוטרופוס אינו רשאי לתרום פירות של יתומים. כל אלו מפני שאינן שלהן ואין אדם תורם דבר שאינו שלו ואי ק' והתנן בס"ג דתרומות השותפין שתרמו בזה אחר זה ר' עקיבא אומר תרומת שניהם תרומה וחכ"א תרומת הראשון תרומה ר' יוסי אומר אם תרם הראשון כשיעור אין תרומת השני תרומה ואם לא תרומת השני תרומה. כד"א בשלא דבר אבל אם הרשה את בן בתו או עבדו או שפחתו לתרום תרומתו תרומה וכו' דאלמא השותף שתרם אפילו שלא ברשות תרומתו תרומה י"ל כגון שהיו שותפין בפירות דמסתמא ניחא ליה לשותף במאי דעביד חבריה ומאי דאמרי' הכא אתם ולא שותפין כגון שהיו שותפין בשדה ולא בפירות שהיו מחלקין הפירות וכל אחד היה מוליך את חלקו בביתו. אמר רב חסדא לא ק' כאן להאכיל כאן להניח פי' מה שצריכים היתומים לאכול מעשר ותורם להם מפני שהם קטנים ותרומת הקטן אינה תרומה כדתנן בריש תרומות

עין משפט נר מצוה

בט א מיי' פ"ד מהל' תרומות הלכה י ופי"ח מהלכות נחלות הלכה ט סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן לז סעיף יד:
ל ב מיי' פי"ח מהלכות נחלות הלכה ה סמג עס טוש"ע שם סעיף טז:
לא ג מיי פ"ד מהל' תרומות הלכה ח ופ"ש כג"מ [טוש"ע י"ד סימן שלח סעי' לה]:
לב ד מיי' שם הלכה י וע"ש בכ"מ:
לג ה מיי' שם הל' כ:
לד ו מיי' פי"ח מהל' נחלות הל' ט סמג עשין לו טוש"ע ח"מ שם עשין לו סעיף ד:
לה ז מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם:
לו ח מיי' שם הלכה י טור ש"ע שם סעי' טו:
ט [טוש"ע י"ד סי' רמח סעי' ג]:
לז י מיי' שם הלכה ז טור ש"ע שם סעי' יב:
לח כ ל מ מיי' שם הלכה ו ז טוש"ע שם סעיף יא:
לט נ מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעי' יב:
מ ס מיי' שם טוש"ע שם סעיף טז:
מא ע [מיי' שם פ"י הלכה ו] טוש"ע שם סעי' ב:
מב פ [מיי' שם] טוש"ע שם סעי' ג:
מג צ מיי' פ"ט מהל' מכירה הלכה נ סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קלט סעיף ד:
מד ק מיי' שם:
מה ר ש מיי' שם הלכה ה:
מו ת א מיי' שם הל' ו:

תוספות רי"ד (המשך)

חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו ועובד כוכבים שתרם את של ישראל אפילו ברשות אין תרומתן תרומה אבל להניח את התבואה מעושרת באורר עד שיגדילו אינן רשאין לעשר לכשיגדילו יעשרו הם ואי ק' כיון שאין האפוטרופסים רשאין מן התורה לתרום ולעשר היאך תורמין כדי להאכיל והלא תרומתן היא שכל והיאך יאכלו אותה הכהנים י"ל דב"ד הפקירו נכסי היתומים שיהו האפוטרופסין תורמים את שאינו שלהם ודוקא להאכיל דיכוהו ב"ד אבל להניח לא וכן י"ל במכירת העבדים דאמרי' לקמן שהאפוטרופסים מוכרין אותן לאחרים ואותן האחרים יכולין לשחררן ולהתירן בבת ישראל ולא אמרינן כיון שהאפוטרופסים אינן בעלים נמצא שקנין הלוקח אינו כלום ואינו יכול לשחררו אלא ב"ד הפקירום שיהו האפוטרופוסים וזכים בהן ומכירתן מכירה גמורה היא אבל לשחררם לא זיכום ב"ד שכל מה שעשו לא עשו אלא לתיקון היתומים ואם יעשו ע"ד ב"ד הרי הן בעלים ואם לאו הרי הן כנכרים: והתניא. סיעא אפוטרופסין תורמין ומעשרין להאכיל אבל לא להניח ומוכרין בהמה עבדים ושפחות שדות וכרמים להאכיל אבל לא להניח ועושים להן סוכה ולולב וציצית וכל דבר שיש להן קצבה לאתויי שופר ולוקחים להן ס"ת תפילין ומזוזות וכל דבר שיש לו קצבה לאתויי מגילה ואין פוסקין עליהן צדקה ואין פודין עליהן את השבויין וכל דבר שאין לו קצבה לאתויי תנחומי אבלים ואין האפוטרופסין רשאין לדון בנכסי יתומים ע"מ לזכות פי' אם כאן לדון ולטעון על נכסי יתומים אין האפוטרופין רשאין לדון עמהן ואם נתחייבו אין חיובן חיוב ואע"ג שכתתם כדי לזכותם אלא ממתינין להן עד שיגדילו שאין נזקקין לנכסי יתומים עד שיגדילו ואע"פ שיש להן אפוטרופוס ואין האפוטרופוס רשאין למכור ברחוק ולגאול בקרוב למכור ברע ולגאול ביפה מ"ט דילמא מישתדפי: ואין האפוטרופין רשאין למכור שדות וליקח עבדים אבל מוכרין עבדים ולוקחין בהן שדות רשב"ג אומר אף אין מוכרין עבדים ולוקחין שדות מ"ט דילמא לא מישפיין ואין אפוטרופין רשאים להוציא עבדים לחירות אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות וצריך לחשוב עמהן באחרונה דברי ר' רשב"ג אומר אינו צריך פי' צריך לחשב עמהן ולהשבע להן שלא נשאר בידו משלהן כלום ואין עושין אפוטרופוס נשים ועבדים וקטנים ואם מינן אבי יתומים הרשות בידו רש"מ דבאפוטרופוס שמינהו ב"ד מיירי ואתי ר' כאבא שאול

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com